

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
9 päivänä maaliskuuta 1994 *

Asiassa C-188/92,

jonka Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Saksan liittotasavalta) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH

vastaa

Saksan liittotasavalta, edustajanaan Bundesminister für Wirtschaft (liittovaltion talousministeriö)

ennakkoratkaisun Saksan liittotasavallan ja Baijerin osavaltion myöntämästä tuesta Deggendorfiin sijoittautuneelle polyamidi- ja polyesterilangan valmistajalle 21 päivänä toukokuuta 1986 tehdyn komission päätöksen 86/509/ETY (EYVL L 300, s. 34) lopullisuudesta suhteessa siinä tarkoitettujen tukien saajaan ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa asetetun määräajan päätyttyä, sekä kysymyksessä olevan päätöksen pätevydestä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat J. C. Moitinho de Almeida ja M. Díez de Velasco sekä tuomarit C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias (esittelevä tuomari), F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- TWD Textilwerke Deggendorf GmbH -yhtiö, edustajanaan asianajaja Walter Forstner, Deggendorf, avustajanaan professori Michael Schweitzer,
- Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön Regierungsdirektor Claus-Dieter Quassowski,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Philippe Pouzoulet ja saman ministeriön oikeudellisen osaston ulkoasiainsihteri Jean-Louis Falconi,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen pääneuvonantaja Antonino Abate ja komissiossa toimiva kansallinen virkamies Claus Michael Happe, avustajanaan professori Meinhard Hilf, Universität Hamburg,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan suulliset huomautukset, jotka sille ovat 29.6.1993 pidetyssä istunnossa esittäneet TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, edustajanaan asianajaja Karl-Heinz Schupp, Deggendorf, sekä komissio, asiamiehenään Antonino Abate, avustajanaan oikeudellisen yksikön virkamies Bernd Langeheine,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.9.1993 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen on esittänyt 18.3.1992 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 12.5.1992, yhteisöjen tuomioistuimelle ETY:n perustamissopimuksen

177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä Saksan liittotasavallan ja Baijerin osavaltion myöntämästä tuesta Deggendorfiin sijoittautuneelle polyamidi- ja polyesterilangan valmistajalle 21 päivänä toukokuuta 1986 tehdyn komission päätöksen 86/509/ETY (EYVL L 300, s. 34) lopullisuudesta suhteessa siinä tarkoitettujen tukien saajaan ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa asetetun määrääjän päätyttyä, sekä kysymyksessä olevan päätöksen pätevydestä.

- 2 Kysymykset on esitetty saksalaisen yrityksen TWD Textilwerke Deggendorf GmbH:n (jäljempänä TWD-yhtiö) ja liittovaltion talousministeriön välisessä asiassa. Kyseinen yritys, joka valmistaa polyamidi- ja polyesterilankaa, sai liittovaltion ja Länderien yhteisen aluetukijärjestelmän sekä Baijerin aluetukijärjestelmän nojalla Saksan liittotasavallalta vuosina 1981–1983 valtion myöntämiä tukia, joista yksi oli suuruudeltaan 6,12 miljoonaa Saksan markkaa. Kyseinen tuki myönnettiin todistusten nojalla, jotka oli annettu Saksan investointipalkkioista annetun lain 2 pykälän mukaan tehdyillä liittovaltion talousministeriön päätöksillä.
- 3 Koska Saksan liittotasavalta ei ollut ilmoittanut yhdestäkään kyseenä olevasta toimenpiteestä komissiolle, komissio aloitti vuonna 1985 perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisen menettelyn ja teki sen päätteeksi edellä mainitun päätöksen 86/509/ETY. Kyseisessä Saksan liittotasavallalle osoitetussa päätöksessä komissio ilmoitti, että Deggendorfiin sijoittautuneelle polyamidi- ja polyesterilangan valmistajalle myönnettyt tuet – tässä tapauksessa TWD-yhtiölle – oli myönnetty rikkoen perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan määräyksiä ja että ne olivat sen vuoksi lainvastaisia. Komissio ilmoitti lisäksi, että kyseessä olevat tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan nojalla. Tämän vuoksi komissio velvoitti Saksan liittotasavallan perimään tuet takaisin.
- 4 Liittovaltion talousministeriö toimitti 1.9.1986 päivätyssä kirjeessään TWD-yhtiölle tiedoksi kopion päätöksestä 86/509/ETY ilmoittaen kirjeessään, että asianomainen yhtiö voisi panna vireille kanteen kyseistä päätöstä vastaan perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla. Ei Saksan liittotasavalta eikä TWD-yhtiö nostanut kannetta päätöstä vastaan yhteisöjen tuomioistuimessa.
- 5 Investointipalkkioista annetun lain 2 pykälän mukaan myönnetty todistukset, jotka muodostivat oikeudellisen perustan liittovaltion myöntämälle tuelle, liittovaltion talousministeriö peruutti 19.3.1987 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että ne olivat lainvastaisia ja että ne oli palautettava komission päätöksen mukaisesti.

- 6 TWD-yhtiö 16.4.1987 haki muutosta kyseiseen päätökseen Verwaltungsgericht Kölnissä, joka hylkäsi valituksen 21.12.1989 antamallaan tuomiolla.
- 7 Yhtiö haki tähän tuomioon muutosta Land-Nordrhein Westfalenin Oberverwaltungsgerichtiltä 21.2.1990. Yhtiö väitti erityisesti, että vuosina 1981-1983 saadut investointipalkkiot soveltuvat osittain yhteismarkkinoille, joten komission päätös 86/509/ETY on ainakin osittain lainvastainen. Yhtiön mielestä päätöksen lainvastaisuuteen voidaan vedota myös perustamissopimuksen 173 artiklan kolmannessa kohdassa asetetun määräajan jälkeen.
- 8 Tässä yhteydessä kansallinen tuomioistuin esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sitooko perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella tehty komission päätös kansallista tuomioistuinta silloin, kun kansallisten viranomaisten toteuttamat kyseistä päätöstä koskevat täytäntöönpanotoimenpiteet huomioon ottaen tuensaaaja, jota nämä täytäntöönpanotoimenpiteet koskevat, on saattanut kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi asian, jossa tuensaaaja vetoaa komission päätöksen lainvastaisuuteen, ja kun tuensaaaja ei ole nostanut kannetta kyseistä päätöstä vastaan perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan perusteella tai ei ole tehnyt sitä asetetussa määräajassa siitä huolimatta, että jäsenvaltio on ilmoittanut komission päätöksestä kirjallisesti?”

2) Jos yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen antama vastaus on kielteinen:

Onko Euroopan yhteisöjen komission 21.5.1986 tekemä päätös 86/509/ETY (EYVL L 300, 24.10.1986, s. 34) kokonaan vai osittain pätemätön sillä perusteella, että vastoin komission kantaa myönnettyt tuet kokonaan tai osittain soveltuvat yhteismarkkinoille?”

- 9 Ennakkoratkaisua koskevassa päätöksessään kansallinen tuomioistuin huomauttaa, että se, onko sen käsiteltäväksi saatettu kanne perusteltu, riippuu edellä mainitun komission päätöksen pätevydestä, mutta että päätöksen pätevyyttä koskeva kysymys esitetään ainoastaan siinä tapauksessa, että kansallinen tuomioistuin voisi ottaa tarkasteltavakseen, onko kyseinen päätös mahdollisesti lainvastainen huolimatta perustamissopimuksen 173 artiklan kolmannessa kohdassa kanteen nostamiselle asetetun määräajan päättymisestä. Sen vuoksi toinen kysymys esitettiin vain siinä tapauksessa, että ensimmäi-

seen kysymykseen, joka on luonteeltaan alustava, annettava vastaus on kielteinen.

Ensimmäinen kysymys

- 10 Kansallisen tuomioistuimen selvittävänä on ongelma, onko pääasiassa käsiteltävänä olevan tapauksen tosiseikat ja oikeudelliset seikat huomioon ottaen kantajana oleva yhtiö menettänyt määräajan päättymisen vuoksi mahdollisuuden vedota kyseisen päätöksen lainvastaisuuteen sellaisesta hallintotoimesta tekemänsä valituksen tueksi, jolla kansallinen viranomainen on komission päätöksen täytäntöönpanemiseksi peruuttanut todistukset, jotka muodostavat oikeudellisen perustan yhtiön saamalle valtion tuelle.
- 11 Kansallinen tuomioistuin korostaa, että valittajana oleva yhtiö, joka on päätöksen kohteena olevan tuen saaja, ei nostonut kannetta komission päätöksestä, vaikka liittovaltion talousministeriö oli toimittanut sille kopion kyseensä olevasta päätöksestä ja vaikka tämä oli huomauttanut nimenomaisesti, että kyseinen yhtiö voisi yhteisöjen tuomioistuimessa nostaa kanteen kysymyksessä olevasta päätöksestä.
- 12 Esitettyyn kysymykseen on vastattava edellä mainitut seikat huomioon ottaen.
- 13 Ensiksi on palautettava mieliin yhteisön vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan päätöksestä, josta se, jolle päätös on osoitettu, ei ole nostonut kannetta perustamissopimuksen 173 artiklassa asetetussa määräajassa, tulee lopullinen suhteessa asianomaiseen (ks. ensinnäkin asia 20/65, Collotti v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 17.11.1965, Kok. 1965, s. 1045).
- 14 Edelleen on palautettava mieliin, että perustamissopimuksen 93 artiklan perusteella tehdyssä komission päätöksessä tarkoitettua yksittäistä tukea saaneella yrityksellä on oikeus nostaa kumoamiskanne perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohden nojalla, vaikka tällainen päätös on osoitettu jäsenvaltiolle (asia 730/79, Philip Morris v. komissio, tuomio 17.9.1980, Kok. 1980, s. 2671). Saman artiklan kolmannessa kohdassa kanteen nostamiselle asetetun määräajan päättymisellä on tämän määräyksen perusteella sama preklusiovaikutus suhteessa tällaiseen yritykseen kuin suhteessa jäsenvaltioon, jolle päätös on osoitettu.

- 15 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio ei voi perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätyn määräajan päätyttyä riitauttaa sellaisen päätöksen pätevyyttä, joka on tehty perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella ja osoitettu tälle jäsenvaltiolle (ks. asia 156/77, komissio v. Belgia, tuomio 12.10.1978, Kok. 1978, s. 1881 ja asia C-183/91, komissio v. Kreikka, tuomio 10.6.1993, Kok. 1993, s. I-3131).
- 16 Tämä oikeuskäytäntö, jossa suljetaan pois mahdollisuus, että jäsenvaltio, jolle perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla tehty päätös on osoitettu, asettaa uudelleen kyseenalaiseksi päätöksen pätevyyden saman määräyksen toisessa alakohdassa tarkoitetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen yhteydessä, perustuu erityisesti näkemykseen, että kanteen nostamiselle asetetulla määräajalla pyritään turvaamaan oikeusvarmuus estämällä se, että oikeusvaikutuksia tuottavat yhteisön toimet asetetaan yhä uudelleen ja uudelleen kyseenalaiseksi.
- 17 Samat oikeusvarmuutta koskevat vaatimukset johtavat kuitenkin siihen, että perustamissopimuksen 93 artiklan perusteella annetun päätöksen kohteena oleva tuen saaja, joka olisi voinut nostaa kanteen kyseisestä päätöksestä ja joka on antanut perustamissopimuksen 173 artiklan kolmannessa kohdassa tätä varten asetetun ehdottoman määräajan kulua umpeen, ei voi asettaa kyseenalaiseksi kysymyksessä olevan päätöksen laillisuutta kansallisissa tuomioistuimissa sellaisen kanteen yhteydessä, jonka kohteena ovat kansallisten viranomaisten toimet tämän päätöksen täytäntöönpanemiseksi.
- 18 Jos tällaisissa olosuhteissa asianomainen voisi kansallisessa tuomioistuimessa vastustaa päätöksen täytäntöönpanoa vetoamalla päätöksen lainvastaisuuteen, hänelle annettaisiin näin oikeus kiertää se, että päätöksestä on tullut suhteessa asianomaiseen lainvoimainen kanteen nostamiselle asetetun määräajan päätyttyä.
- 19 On totta, että yhdistetyissä asioissa 133/85, 134/85, 135/85 ja 136/85, Walter Rau Lebensmittelwerke ym., 21.5.1987 annetussa tuomiossa (Kok. 1985, s. 2289), johon Ranskan hallitus vetosi huomautuksissaan, yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että mahdollisuus nostaa perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan nojalla kanteen yhteisön toimielimen päätöksestä ei sulje pois mahdollisuutta riitauttaa kansallisessa tuomioistuimessa kansallisen viranomaisen toimia kyseisen päätöksen täytäntöönpanemiseksi tämän päätöksen lainvastaisuuteen vedoten.

- 20 Kuten edellä mainittujen asioiden suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta kuitenkin käy ilmi, kukin pääasian kantajista oli nostanut yhteisöjen tuomioistuimessa kanteen kysymyksessä olevan päätöksen kumoamiseksi. Mainitussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin ei siten ratkaissut eikä sen tarvinnut ratkaista kanteen määräajan päättymiseen liittyviä preklusiovaikutuksia. Kuitenkin täsmälleen tätä seikkaa koskee kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys käsiteltävänä olevassa asiassa.
- 21 Esillä oleva tapaus eroaa myös asiassa 216/82, Universität Hamburg vastaan Hauptzollamt Hamburg-Kehrwieder, 27.9.1983 annetun tuomion (Kok. 1983, s. 2771) taustalla olleesta tapauksesta.
- 22 Viimeksi mainitussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että hakijalla, jonka esittämän tullittomuushakemuksen kansallinen viranomainen oli hylännyt kaikille jäsenvaltioille osoitetun komission päätöksen perusteella, oli oltava mahdollisuus vedota komission päätöksen lainvastaisuuteen hakemuksensa hylkäämiseksi kansallisen oikeuden mukaisesti vireille saatetun muutoksenhaun yhteydessä.
- 23 Kyseessä olevassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin otti huomioon sen, että kansallisen viranomaisen tekemä hakemuksen hylkäämispäätös oli ainoa asianomaiselle henkilölle suoraan osoitettu toimenpide, josta tämä oli varmasti saanut tiedon hyvissä ajoin ja johon hakija voi hakea muutosta tuomioistuimessa ilman, että hänellä oli vaikeuksia osoittaa asiavaltuuttaan. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että näissä olosuhteissa oli oltava mahdollisuus vedota komission päätöksen lainvastaisuuteen sen ETY:n perustamissopimuksen 184 artiklassa ilmaistun yleisen oikeusperiaatteen mukaan, jossa taataan kullekin asianosaiselle tätä suoraan ja erikseen koskevan päätöksen kumoamiseksi oikeus toimielinten sellaisten aikaisempien toimien pätevyys, jotka muodostavat oikeudellisen perustan kanteen kohteena olevalle päätökselle, jos asianosaisella ei ole ollut oikeutta nostaa perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla kannetta kyseisistä toimista, joiden vaikutukset kohdistuvat häneen mutta joiden kumoamista hän ei ole voinut vaatia (asia 92/78, Simmenthal v. komissio, tuomio 6.3.1979, Kok. 1979, s. 777).
- 24 Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin kiistatonta, että pääasian kantaja oli täysin tietoinen komission päätöksestä ja että se epäilemättä olisi voinut nostaa kanteen perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla.

- 25 Edellä olevista päätelmistä kokonaisuudessaan seuraa, että pääasiana olevan tapauksen kaltaisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen vallitessa kansallista tuomioistuinta sitoo oikeusvarmuuden periaatteen mukaan sellainen päätös, jonka komissio on tehnyt perustamissopimuksen 93 artiklan nojalla ja josta on tullut lainvoimainen suhteessa tukea saavaan yritykseen.
- 26 Ensimmäiseen kansallisen tuomioistuimen asettamaan kysymykseen on siten vastattava, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella tehty komission päätös sitoo kansallista tuomioistuinta silloin, kun kansallisten viranomaisten toteuttamat kyseistä päätöstä koskevat täytäntöönpanotoimenpiteet huomioon ottaen tuensaaja, jota nämä täytäntöönpanotoimenpiteet koskevat, on saattanut kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi asian, jossa tuensaaja vetoaa komission päätöksen lainvastaisuuteen, ja kun tuensaaja ei ole nostanut kannetta kyseistä päätöstä vastaan perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan perusteella tai ei ole tehnyt sitä asetetussa määräajassa siitä huolimatta, että jäsenvaltio on ilmoittanut komission päätöksestä kirjallisesti.

Toinen kysymys

- 27 Koska kansallinen tuomioistuin esitti toisen kysymyksen vain siinä tapauksessa, että vastaus ensimmäiseen kysymykseen olisi kielteinen, siihen ei ole tarvetta vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 28 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Ranskan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalenin 18.3.1992 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella tehty komission päätös sitoo kansallista tuomioistuinta silloin, kun kansallisten viranomaisten toteuttamat kyseistä päätöstä koskevat täytäntöönpanotoimenpiteet huomioon ottaen tuensaaja, jota nämä täytäntöönpanotoimenpiteet koskevat, on saattanut kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi asian, jossa tuensaaja vetoaa komission päätöksen lainvastaisuuteen, ja kun tuensaaja ei ole nostanut kannetta kyseistä päätöstä vastaan perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan perusteella tai ei ole tehnyt sitä asetetussa määräajassa siitä huolimatta, että jäsenvaltio on ilmoittanut komission päätöksestä kirjallisesti.

Due	Moitinho de Almeida	Díez de Velasco	Kakouris
	Joliet	Schockweiler	Rodríguez Iglesias
Grévisse	Zuleeg	Kapteyn	Murray

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä maaliskuuta 1994.

R. Grass
kirjaaja

O. Due
presidentti